



Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия Македония

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip
Russia Macedonia

Вторая международная научная конференция Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh



Воронежский государственный университет **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия **Македония**

Воронешки државен универзитет **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија **Македонија**

Voronezh State University **Goce Delcev University in Stip**
Russia **Macedonia**

Вторая международная научная конференция **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРЦІ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕННОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЈАНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ПРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЈА О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЈА ОРИЕНТАЦИЈА В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЈА МОДИФИКАЦИЈА РЕАЛИСТИЧЕСКОЈ ПОВЕСТИ В РУССКОЈ И БЕЛОРУССКОЈ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЈ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kurchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEГА VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.163.3:811.163.1'373

ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ

Жаклина Ѓорѓиоска

Магистер по македонистика со комуникологија, СОУ „Гостивар“ –
Гостивар

Апстракт: Современата македонска литература изобилува со црковнословенски лексички елементи кои го потврдуваат континуитетот на црковнословенската традиција во македонскиот јазик. Многу македонски автори тежнеат во своите дела да ги вткаат ретките малку подзаборавени лексеми карактеристични и за средновековната писменост. Дел од авторите, црковнословенската лексика ја употребуваат со нејзиното изворно значење, но дел од нив на црковнословенизмите им вдахнуваат ново значење, што се должи и на нивната употреба во различни контексти и во жанровски различни литературни текстови. Така многу црковнословенизми добиваат ново значење и со тоа на некој начин повторно заживуваат, односно се осовременуваат и на јазичниот израз му даваат нишка на експресивност. Меѓу мноштвото писатели кои во своите дела умешно ја вградиле црковнословенската лексика, а со тоа ја продолжиле црковнословенската традиција е еминентниот македонски поет Анте Поповски.

Во овој труд предмет на интерес се црковнословенските лексички елементи вградени во творештвото на Анте Поповски. Неговиот богат творечки опус и денес плени со својата раскошна древна, исконска лексика која ги надживеала вековите, а сепак е разбирлив за секого. Главната тематска преокупација на Поповски е насочена кон минатото, како израз на исконската потреба да го пронаоѓа зборот длабоко во историското битисување на македонскиот народ, на македонската грутка, па горделиво и умешно ги вкомпонирал архаизмите во современиот македонски јазик и му дал препознатливост на својот јазичен израз, меѓу другото и со употребата на пр.: *жизн, конец, отроче, погибел, коб, покоба, скрб, скверна, дубрава, ридание, целование, число, глагола, оконча, велиј, многаја лета* и др. Од неговата творечка ризница документиравме голем број црковнословенизми што ќе бидат предмет на анализа.

Клучни зборови: *литература, црковнословенска традиција, лексика, архаизми.*

Современата македонска литература изобилува со разновидна лексика. Впечатливост во поетскиот израз и доза на древност доловуваат лексемите кои произлегуваат од историскиот развој на македонскиот јазик, а пред сè тука станува збор за црковнословенизмите, архаизмите и историзмите. Некои лексеми се составен дел на македонскиот стандарден јазик, а се izdelуваат и оние што се чувствуваат како архаизми (Макаријоска 1995: 138). Современата македонска поезија не го одбегнува религиозното и односот кон него е покомплексен, па речиси нема поет што на своевиден начин не го допрел религиозното (Владова 1995: 91–92), а тоа пак се одразува и на употребата на црковнословенизмите⁴¹. Според Макаријоска (2013: 50–51) во јазикот на современите автори: Славко Јаневски, Анте Поповски, Драги Михајловски, Венко Андоновски, Благоја Ристески, Михаил Ренцов и др. се употребуваат црковнословенизми од различен вид, но најчести се лексичките како на пр.: *злаголи, аште, велми, двер, молви, безмолвие, отроче, плот, прелест, сиреч, слово, соблазнителен, твар, тисушитник* и др., односно зборообразувачките, на пр.: образувањата со суфиксите *-ние, -тел, -телен*, со префиксот *воз-* итн. Во овој труд ќе се осврнеме на присуството на црковнословенските елементи во творечката ризница на поетот од современата македонска литература, Анте Поповски.

Поповски е маестрален поет, есеист, публицист⁴², составувач е на две антологии⁴³, препејувач⁴⁴, наградуван е со домашни и меѓународни признанија⁴⁵.

⁴¹ На употребата на црковнословенизмите во македонскиот јазик се осврнуваат и: Гигова (1977: 149–180, 1983: 3–12), Угринова-Скаловска (1976: 1–9, 1999: 689–694), Чундева (1986: 183–197), Макаријоска (1995: 131–139, 2007: 104–109, 2013: 49–61), Црвенковска (2001: 89–96), Макаријоска, Павлеска (2012: 87–100), Макаријоска, Ѓорѓиоска (2013: 115–128).

⁴² Автор е на книгите: „Одблесоци“ (поезија, 1955), „Вардар“ (поезија, 1958), „Самуил“ (поезија, 1963), „Непокор“ (поезија, 1964), „Камена“ (поезија, 1972), „Тајнопис“ (поезија, 1975), „Љубопис“ (поезија, 1980), „Родопис“ (поезија, 1981), „Сина песна“ (поезија, 1984), „Глас од дамна“ (публикација од литературно-историски и поетолошки карактер, 1986), „Ненасловена“ (поезија, 1988), „Оковано време“ (статии и коментари, 1991), „Меѓу животот и знаците“ (есеи, 1991), „Провиденија“ (поезија, 1995), „Окото, светлините“ (есеи, 1996) и последната, тестаменталната поема „Света песна“ (поезија, 2001).

⁴³ „Светата земја на зборот“, антологија на јидиш поезијата и на „Орфеј и Исус“ – библиски мотиви во современата македонска поезија (2000).

⁴⁴ Ја препеал и поезијата на Еуценио Монтале, Чеслав Милош, Јехуда Амихај, Шимборска и многу други значајни имиња на светската поезија.

⁴⁵ Добитник е на наградите: „Браќа Миладиновци“, „11 Октомври“, „Кочо Рацин“, „Гоцева повелба“ и на Меѓународната награда за најдобра песна „Premio Europa“.

Самиот Анте Поповски (2001: 5) во воведот кон „Света песна“ напишал: „Независно од мојата сакрална почит кон јазикот – се осмелив да излезам на двобој со него. Се разбира, и овојпат победник е тој...“

Старделов (1987) истакнува дека Анте Поповски „во/со своето поетско дело, токму како едно автохтоно поетско искуство, наспроти, значи, латинскиот, или петраркистичкиот, или класицистичкиот естетизам, или, со еден збор, наспроти западниот александринец, се определи за она што еднаш Мирослав Крлежа го нарече македонски црковнословенски јамб. Така започна големото поетско трагање, или нуркање на неговата поезија во бездните на долгата македонска историска средновековна и нововековна ноќ, засновање на неговата поезија врз нашата автохтона епска, византиска, старословенска, црковнословенска, историска и фолклорна традиција“.

Според Наневски (2001: 217–218), јазичниот стил на Анте Поповски е како „моќ за убав говор, можен облик на поетската реч, кој се одржал од искони до денес. Притоа, најмногу мислам на оној витамински дух, како квалитет на спонтаниот говор, кој има почеток во библиската инспирација, а се изразува во слободата на поетот, кој нема граници во неговата поезија“.

Според Старделов (1987) неговиот поетски јазик сугерира исконска и неодгатлива трагика. Тој е исполнет со некој речиси космички бол, со некои историски и метафорички јанси, кои како да надоаѓаат од подземјето, од историскиот и егзистенцијалниот пекол на битието. Од него бликаат некои темни асоцијации кои нуркаат длабоко во историјата и ја расветлуваат и растајнуваат драмата и драматиката на темната и густа средновековна македонска ноќ, крвавите нововековни македонски мугри. Старделов истакнува дека Анте Поповски е поет на епот и епопеите, на болните старословенски и македонски тажачки и елегии, поет на бунтовни молитви и побожни химни, поет на македонските тајнописи и родописи. Анте Поповски е, значи, поет на митскиот поетски говор, поет на македонската поетска традиција. Но, иако неговата поезија е толку длабоко и органски срасната, и тематски и структурално, со нашата севкупна историска и општодуховна традиција, тој воопшто не е традиционалистички поет.

Наневски толкува, дека ова е еден застарен, веќе мртов јазик и никакви творечки навраќања на него, не можат денес да го оживеат, ни како инструмент на поетскиот говор. Меѓутоа, самата појава заслужува внимание, како знак на една потреба на современиот поетски јазик, како се чини недоволен да изрази извесни поетски содржини. Очигледна илустрација за тоа се, на пример, и поетските афоризми на Анте Поповски: „Ибо, злато дожда-земја мерит // а злато меча – човек“, каде, архаичниот облик им дава патина на наследени, древни мудрости. Од овој агол гледано, произлегува дека не бил само во заблуда Прличев, кога сакал да создаде еден јазик од словенската писменост, дека не беше само експрес кога Славко

Јаневски за своето „Евангелие по Итар Пејо“ пронајде старословенски синтагми и идиоми, дека не е само куриозитет тоа што и Анте Поповски во овој циклус користи изрази од црковно-словенските ракописи. Мислам, дека е во прашање еден подлабок процес на барање поголема потпора во писмената традиција, можеби и како противтежа на фолклорниот прилив, да се создаде една нова, творечка симбиоза меѓу нив во модерниот поетски јазик. Во таа смисла, архаичните записи на Анте Поповски, со пронајдените поетски облици, доаѓаат и како една вредност повеќе во богатството на културата на македонската поетска реч. Наневски истакнува дека во поетиката на „Камена“ се забележува ... и пророчкиот тон („Библиски легенди“) и интересот кон стари записи и архаични облици на јазикот („За многија лета“).

Според Наневски (2001: 221–222) во „Тајнопис“ се огледува и една квалитетна промена во стилот на Анте Поповски, што оди од херметските елиптики кон спонтани доаѓања на зборот, во еден широк, библиски ритам и слободни асоцијации на поетските слики, а посебна драгоценост претставува последниот циклус „Само отачество од слнца“, напишан на архаичен, црковно-словенски јазик. Создавајќи го во вид на „запис според стари македонски црковни ракописи“, во овој циклус поетот всушност донесува извесни непосредни сведоштва од наше тло за минатите времиња, обликувани како стихови со библиски тон и пророчки призив. Во циклусот од „Камена“(1972), наречен *Библиски легенди* го среќаваме она мото од „Четиријазичникот“ на поп Данаил, кој делува како фрагмент од неговата поезија и во кој се резимираат седумте метафори, како онтички одредници на човечкото битие: *скитија, разделија, бестрагија, погибија, тиранида, дамниден и погубија*, како седум македонски денови на една нова земна недела. Но, тој принцип го среќаваме и во циклусот „Само отачество од слнца“, исто така работен според записи од стари македонски црковни ракописи.

Ѓорѓи Старделов осврнувајќи се на „Светата песна“ истакнува дека „чудото на Антевата поезија е во тоа што таа кратковечност на земното, во неа е преобразена во вечност, во вечни базични поетски градби на вистината за трагичниот опстој на човекот во неговиот неизвесен земен живот.(...) „Света песна“ на Анте Поповски е книга што прилега на поетски сеопфат на овој свет, на енциклопедија на духот, на поетска енциклопедија на темелните прашања и идеи за опстанокот наш под вршникот небесен каква што е книгата за Битието. Тие книги не се читаат и откриваат одеднаш и наеднаш, туку дел по дел, пев по пев, стих по стих. И се читаат по некој невидлив диктат на некоја виша инстанца во нас во која не можеме да се посомневаме.“

Од истражувањето на творештвото на Анте Поповски од јазичен аспект, го забележуваме неговиот посебен однос кон библиското минато и религиозните чувства. Во врска со тоа Вера С. Антиќ во интервјуто со Поповски заклучува: „Очевидно е дека Анте Поповски имал особено

однегуван однос кон Библијата, кон нашата религиозна традиција, поткрепено уште и со фактот што неговата фамилија била поповска, а потоа неговата љубопитност кон историското минато и науката, го напоила личното негово творештво со силни потенцијали на уметничко издигнување на осознајниот изоден пат.“

Ги бележиме следните стихови со библски мотиви: Песна за Ева (П:44), Но, даж Дево за веки (П:44), В ношт кога роди се Ева (П:46), А Ева за јаблоко нештастно (П:46), В ношт кога роди се Адам (П:46), И ребро Адамово вечно (П:46), Марија на карабе водах светих (П:48), Марија виде да мала ест земја (П:48), А во сн да Бог множеше ми нескрб (П:49), И разневи се Бог и с`здаде // У човека праведна ребра от кости (П:51), отворам, ја гледам пред мене Богородица (КЕ:21), Стариот завет (Р:47), Светото писмо (Р:52), Како Песна на песните (Р:63), Адамово: Скрбин, Поум – Грешница! (КЕ:100), Како Велигден да ми е, како да воскреснувам (КЕ:20) итн.

Застапеноста на црковнословенските се огледува во религиската терминологија, на пр.: **житие**: Житије своје пишет (П:46), **искушение**: На дофат ми беше тоа искушение (Т:35), **кадило**: Даж да се исправит молитва моја јакоже кадило пред (П:44), **крст**: И пред погребением нашим заковај вечниј крст (П:21), **монах**: Како осамен монах во пештера (П:61) **распение**: Секое распатје – распение (П:220).

Од црковнословенските лексички елементи во поетскиот израз на Поповски ги посочуваме и: **вдахновен**: Вдахновена од некои свои сеќавања (Т:125), Чија помисла е и чие вдахновение (Т:161) **вопијушт**: Се возобновуваат од гласот вопијушт на камбаната (Т:101), Вопијушт на оние кои лежат расфрлани (П :135), **видеештем**: Видеештем само чужди небеса (П:48), **гледаештем**: И око гледаештем слнца не почрни (П:48), **глагола**: Но, слово љубве човеку в жизни глаголает (П:48), А душоју глаголав молитву (П:50), Само си молчиш и сам си глаголиш (П:68), **двер**: И отвори, Боже, двер матери мојеј/ Где плно слнца во дворах ест (П:50), **исцели**: Или успокој ги, господи или исцели им го гласот (П:135), **јакоже**: јакоже древо в лузе от духа (П:45), Земла бе помрачена јакоже пекол (П:46), Даж да се исправит молитва моја јакоже кадило пред Тобоју (П:44), Чрнилом јакоже вечним слнцем (П:47), **коби**: И кобеа крај на сè до кај допира видот (П:23), **луна**: до небесах, до луни плач (П:21), **молитва**: Даж да поем молитву жене егда родит отроче (П:44), Даж да се исправит молитва моја јакоже кадило (П:44), И не златом и чрнилом // А душоју глаголав молитву (П:50), **молитвеник**: Сега секој мој збор е со молитвеник в раце (Т:135), **ношт**: Лилија жлта в ношт луноју (П:46), В ношт кога роди се Ева (П:46), В ношт кога роди се Адам (П:46), Ибо всу ношт луна сијаше јасно (П:48), Когда приде ми ношт (П:49), **одежда**: Црни одежди (Р:47), Тогаш во црни одежди излеговте од Стариот завет (П:42), **одвети**: А ти не одвети нам (П:21), **погибел**: Го вееше знамето на својата погибија (П:131) Само погибел и крај на се (П:167) По големата погибел на Евреите (Т:193), На погибел // В

сонце дури да се најдеме (Т:80), **прошчае**: И душа со душеју прошчае сја и верх с корњем (П:21), Душа со сушеју прошчае сја и верх с корњем (П:21), **раб**: Раби твои горјат (П:21), **скрбно**: Скрбно шета (Р:43), Скрбно пеејќи врз нашата пепел клета (П :19), **скверн**: Целујеевши всеу всех скверних (П:21), **ск(о)рбен**: Услиши, Отче наш, всех низвержених и скорбних (П:21), Целујеевши всеу всех скверних и скорбних (П:21), **слово**: Но, слово лјубве човеку в жизни глаголает (П:48), **сожжегл**: Сожжегло времја, сожжегла вода (П:21), **услиши**: Услиши, Отче наш (П:21), **человек**: А злато меча человек (П:51), У человека праведна ребра от кости (П:51), Но, слово лјубве човеку в жизни глаголает (П:48), И пл`т человект от земли (П:51), **число**: А в вселени число неведомое гремит (П:21), А на земли число неведомое гремит (П:21), **чужд**: И надвор е зима и во душата глас на дивина и чужди голини (Т:46), длго во чуждих странах (П:50), Видеештем само чужди небеса (П:48), И око је от чужда звезда почрнало (П:48).

Особено често се употребувани и сложенки како што се: **благословен**: благословена (Р:54), Да си благословена неизмислена земјо од поетите! (Т:44), Благословиме за покорник // на твојата религија на недојденото (Н:22), **богомолен**: Богомолни, со широки дворови и конаци (П:167), **беломорје**: Беломорјето во брегови од толку убав македонски Тајнопис (Т:40), **каменољубец**: Каменољупци, составени од истите честици (П:165), **плодоносен**: Од збор создадени и плодносите стебла (П:117), **тајнопис**: Тајнопис (Р:23), **ходочастие**: Прво ходочастие (П:106), Само огнот на првото ходочастие (П:106), **христољуб**, **тројкрсти**: христољуб, тројкрсти (П:61), **огномол**: Отаде сите огномили (Р:30).

Изборот на одделни црковнословенски зборообразувачки елементи може да се заснова на потребата од стилска диференцијација, односно да е во функција на стилско варирање како свесен стилистички пристап за поголема експресивност.

Во духот на црковнословенската традиција е и употребата на бессуфиксните образувања: **коб(а)**, **покоба**: И се платеше секој покоба некоја да не го стемни (П:22), Скрб и коб дружи их (П:50), Кога да налегне глувотија и коб (П:70), **плач**: до небесах, до луни плач (П:21), И да не чуем плач и ридание твоје. (П:44), И даж да не чуем плач и ридание (П:44), Ибо крв его плач за лилија жлта (П:46), От плач и ридание женице мојеј (П:49), **непокор**: Коленичете само пред непокорот како пред судбина! (Т:43), **нескрб**: А во сн да Бог множеше ми нескрб (П:49), **скрб**: Скрб и коб дружи их (П:50), И историска скрб (П:187), Сије от много скрби писах (Т:47), Сије от много скрби (Т:47).

Честопати во своите текстови, Поповски употребува црковнословенизми со следниве префикси карактеристични за црковнословенскиот јазик: **без-** на пр. безумен, безутешно, безутешен, безбожно, безгрижие: Спаси нас, отче премудриј и безумниј (П:21), Безутешно ве ниша горчлив молк од распукана земја (Т:12), Оздрави ме

безутешна и горка што сонот мој го нишаш (Т:89), И безбожно по секој ваш довик (Т:12), Запомнети брегови безгрижие (Т:75); **не-** на пр. нескверн, небедие, неведом: Чисти и нескверни, чуха глас идушти от земли (П:48), Да душа ест нескверна (П:48), Во едно немушто житие (Т:71), А Ева за јаболко нештастное (Т:46), Во благ божилак небој – земја заборавени (Т:33), Ал сонувам ал небик сам си кобам (Т:34), Коленичете само пред непокорот како пред судбина! (Т:43), Од твоето небедие – нема поблизок пат до татковината (Т:47), Под дното ви бездна небид (Т:65), в вселени число неведомое гремит (П:21), **пре-**: Спаси нас, отче премудриј и безумниј (П:21), **воз-** на пр. возобнови, возгордее, возвишие: Се обновуваат од гласот вопијшт на камбаната (П:101), Ме проколнавте, но ме возгордеавте (Т:190), Оставете ме вака сам и жеден на ова возвишие (Т:33); **у-** на пр.: услиша, успокои, учини, усама, убожник и др.: Услиши, Отче наш, всех низвержених и скорбних (П:21), Услиши господи душу горких (П:14), Во мала постојбина на усамени (П:26), Во ноќите на онаа усама како сон (Т:40), Ибо никто не виде как промену учинили и даде лета за (П:45), Адам – Убожник, успан (П:61), Или успокој ги, господи или исцели им го гласот (П:135), Кај што сонцето ни зајдват – ни угревјат (П:169).

Во согласност со состојбата во црковнословенскиот јазик во творештвото на Поповски се забележува продуктивноста на суфиксите **-ие** на пр.: битие, ходочастие, распетие, возвишие, величие, небидие, безгрижие: И немушто битие (П:105), Прво ходочастие (П:106), Секое распатје – распетие (П:220), Оставете ме вака сам и жеден на ова возвишие (Т:33), И дека е измислено величие својата тајна (Т:37), Од твоето небидие – нема поблизок пат до татковината (Т:47), Од своето небидие помаж (Т:68), Нашето небидие – и нас (Т:71), Зарамнети брегови безгрижие (Т:75), **-ние** на пр.: вдахновение, завештание, искушение, олеснение, признание, погребание, просветление, ридание, сомнение, спасение: Чија помисла е и чие вдахновение (П:161), Духовно просветление (П:162), Какво ли тоа завештание (П:211), беше тоа искушение (Т:35), Подмолно рове сомнението, но, веќе е касно (Т:38), Остарувам. Ете го и тоа поразно признание ако ти треба... (Т:45), И пред погребением нашим заковај вечниј крст (П:21), И да не чуем плач и ридание твое (П:44), Остави ме дално од спасенија моего (П:44), **-ник**, на пр.: убожник, молитвеник покорник, болник: Адам – Убожник, успан (П:61) Се раѓале со молитвеник в рака (П:96), Благослови ме за покорник (Н:28), Ќе молам со векот на твоето име, со мојот глас // на болник (Н:28).

Во творештвото на Анте Поповски се забележуваат и цели редови на црковнословенски јазик како клетви молитви, благослови и сл.: Проклет да је кто в жизне прета // И ништ за будуштее не запретл // в землу (П:47), И велми проклет да је кто не појет // За отроче и метар его // землу (П:47); А душоју глаголав молитву // Врати ме, Боже, между кости отца моего // И отвори, Боже, дверь матери мојеј // Где плно слнца во дворах ест // И плно студен – без сина (П:50), Да си благословена неизмислена земјо од поетите!

(Т:44), Благословиме за покорник // На твојата религија на недојденото (Н:22).

Особена стилска изразност бележиме во стиховите: Марија виде да мала ест земја // И небо над земле мало ест // И долг и вечен пат е само // По страдањам отачества своего. // Нештастни вжизне, // Чисти и нескверни, чува глас идушти от земли // Плачите, ниње и ридајте, без брата своего // А кораб подобно облаку темному // По далним странам пловит // Видеештем само чужди небеса // И око је от чужда звезда почрнало // Но, слово лјубве човеку в жизни глаголает // Да душа ест нескверна // И око гледаештем слнца не почрни (П:48).

Несомнено, поетот Анте Поповски, со нему својствената поетска дарба успева да ги вткае во стихови ретките малку подзаборавени лексеми карактеристични и за средновековната писменост. Поетот ги употребува црковнословенските лексеми со изворното значење, но на некои од нив им вдахнува ново значење, што се должи и на нивната употреба во различни контексти на поетовиот јазичен израз.

Литература:

1. Владова Ј. 1995: Религиската литература на македонски јазик, *Języki słowiańskie 1945–1995*, Opole, 87–94.
2. Гилова М. 1977: Црковнословенската лексика во македонските народни приказни, *Македонистика*, бр. 1, 149–180.
3. Димитровски Т. 1971: Лексемите на -ие и -ние во македонскиот писмен јазик во XIX столетје, *Македонски јазик*, XXII, Скопје, 5–50.
4. Макаријоска Ј. 1995: Црковнословенските елементи во лексиката на македонската проза (1945–1955), *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*, Скопје, 131–139.
5. Макаријоска Ј. 2007: *Зборообразувањето во текстовите со црковнорелигиозна содржина*, Зб. Функционалните стилови во македонскиот јазик, *Јазикот наш денешен* кн. 14, Скопје 2007, 104–109.
6. Макаријоска Ј. 2007: *Јазикот и стилот на текстовите со црковнорелигиозна содржина*, *Croatica et Slavica Iadertina*, Zadar 2007, 119–130 <http://www.hrcajkr.srce.hr/file/29882>.
7. Макаријоска Ј. 2009: *Студии од историското зборообразување*, Посебни изданија, кн. 67, Институт за македонски јазик, Скопје.
8. Макаријоска Ј., Павлеска Б. 2012: Употребата на религиската лексика денес, *Современите лингвистички истражувања во македонистиката и придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик*, *Јазикот наш денешен* кн. 21, Скопје, 87–100.

9. Макаријоска Л. 2013: Црковнословенските лексички елементи во романите на Драги Михајловски, *Спектар*, бр. 62/2013, Институт за македонска литература, Скопје, 49–61.
10. Макаријоска Л., Ѓорѓиоска Ж. 2013: Црковнословенизмите во романите на Венко Андоновски, *Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата*, Јазикот наш денешен, кн. 23, Скопје, 115–128.
11. Минова-Ѓуркова Л. 2003: *Стилистика на современиот македонски јазик*, Скопје.
12. Наневски Д. 2001: *Прилози за наставата по литература македонска поезија*, Матица, Скопје.
13. Поповски А. 1966: *Триптихон*, Мисла, Скопје.
14. Поповски А. 1981: *Родопис*, Мисла, Скопје.
15. Поповски А. 1985: *Корен единак*, Мисла, Скопје.
16. Поповски А. 2001: *Света песна*, МАНУ, Скопје.
17. Поповски А. 2008: *Провиденија*, Микена, Битола.
18. Старделов Г. 1987: *Анте Поповски (1931) или антејскиот принцип во поезијата, Портрети и профили*, Мисла, Скопје, 223–239.
19. Угринова-Скаловска Р. 1976: Учеството на црковнословенскиот јазик при фомирањето на современиот македонски писмен јазик, *Предавања на IX семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје, 1–9.
20. Угринова-Скаловска Р. 1999: Архаизирање на јазикот во романите на Славко Јаневски, *Српски језик*, год. IV, бр. 4/1–2, Београд, 689–694.
21. Црвенковска Е. 2001: Црковнословенската традиција во македонската литература, *Слободата на јазикот во творештвото*, МАНУ, Скопје, 89–96.
22. Чундева Н. 1986: Стилски маркираните единици во јазикот на Славко Јаневски, *Македонски јазик XXXVI–XXXVII*, Скопје, 183–197.

Скратеници

- КЕ – Анте Поповски, Корен единак
Н – Анте Поповски, Непокор
П – Анте Поповски, Провиденија
Р – Анте Поповски, Родопис
Т – Анте Поповски, Триптихон